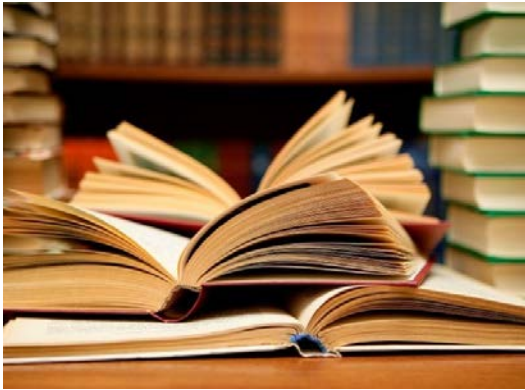

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ТА ФІЛОСОФІЇ ОСВІТИ
ДЕРЖАВНА НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНА БІБЛІОТЕКА УКРАЇНИ
ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**

ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: ОСНОВНІ ЗАСАДИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ
(рекомендаційний бібліографічний список)

*Будь-яке навчання людини, є не що інше,
як мистецтво сприяти прагненню
природи до свого власного розвитку.*

І. Г. Песталоцці

*Треба багато вчитися, щоб мати трохи
знань.*

Ш. Монтеस्क'є

У сучасних умовах розвитку суспільства освіта та навчання дорослого населення набувають вагомого значення у процесі утвердження принципів неперервності навчання, проектування стратегії індивідуального професійного й особистісного розвитку впродовж життя. Освіта дорослих займає одну з ключових ідей в системі розвитку та модернізації освіти загалом.

Освіта дорослих забезпечує безпосередній процес розвитку особистості, визначає шляхи реалізації й оновлення цього процесу. Вона передбачає всебічний прогрес розвитку особистості у період її самостійного життя шляхом поступового збагачення попередньо набутих знань і вмінь.

Нині освіта дорослих охоплює увесь комплекс організованих освітніх процесів, незалежно від змісту, рівня й методів – формальних, неформальних та інформальних, які дають можливість продовжувати освіту, оновлювати знання, набуті в школі, вищих навчальних закладах, а також опанувати практичні навички, завдяки чому доросла людина має можливість збагачувати досвід, підвищувати професійну кваліфікацію або ж набути нову професію й таким чином брати участь у збалансованому й незалежному соціальному, економічному і культурному розвитку, прагнути до загальної освіченості, моральної компетентності і духовної культури.

У [проекті Закону України від 07.09.2020 р. «Про освіту дорослих»](#) визначено правові, організаційні та економічні засади функціонування і розвитку освіти дорослих як системи освітніх заходів та практичної діяльності, спрямованих на оволодіння дорослою особою знаннями, вміннями та навичками шляхом формальної, неформальної та інформальної освіти з метою особистісного та професійного розвитку, адаптації до соціальних, економічних та інших змін у суспільстві, створює умови для

ефективної співпраці всіх заінтересованих сторін з метою реалізації права дорослої особи на безперервне навчання впродовж життя для задоволення її особистісних потреб з урахуванням пріоритетів суспільного розвитку та запитів економіки.

Зважаючи на актуальність питання, фахівцями ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського підготовлено рекомендаційний бібліографічний список «*Освіта дорослих: основні засади та перспективи*», який складається з трьох розділів:

- I. Нормативно-правове та організаційно-методичне забезпечення освіти дорослих.
- II. Освіта дорослих: сучасні реалії, тенденції та перспективи.
- III. Зарубіжний досвід освіти дорослих.

Список має наскрізну нумерацію. У межах розділів документи розміщено за абеткою авторів і назв. У розділі I бібліографічні записи нормативно-правових документів згруповано за принципом верховенства права й абеткою назв. Використовується система гіперпосилань на електронні версії документів. Хронологічні рамки дібраного матеріалу: 2017–2022 рр.

Бібліографічний список адресовано науковцям, викладачам, студентам, аспірантам, керівникам навчальних закладів, вчителям, бібліотечним фахівцям, усім, хто цікавиться цією проблематикою.

I. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ТА ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

1. **Про освіту** [Електронний ресурс] : Закон України від 5 верес. 2017 р. № 2145-VIII : [редакція від 09.08.2019 р.] // Законодавство України / Верхов. Рада України. – Текст. дані. – Київ, 2017. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19> (дата звернення: 01.08.2022). – Назва з екрана.

2. **Про освіту дорослих** [Електронний ресурс] : проект Закону України від 07.09.2020 р. // Міністерство освіти і науки України : [офіц. портал]. – Текст. дані. – Київ, 2020. – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-dlya-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-zakonu-ukrayini-pro-osvitu-doroslih> (дата звернення: 01.08.2022). – Назва з екрана.

3. **Про освіту дорослих** [Електронний ресурс] : проект Закону України від 10.02.2022 р. № 7039 : проект вноситься Кабінетом Міністрів України Д. Шмигаль // LIGA 360 : [офіц. портал]. – Текст. дані. – Київ, 2022. – Режим доступу: <https://ips.ligazakon.net/document/JI06948A> (дата звернення: 09.09.2022). – Назва з екрана.

4. **Концепція розвитку освіти дорослих в Україні** / [Лук'янова Л. Б.] ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна

НАПН України. – Київ : ДКС-Центр, 2016. – 24 с. – Текст концепції доступний в інтернеті: <https://lib.iitta.gov.ua/7529/1/Концепція%20освіти%20д%20орослих.pdf> (дата звернення: 01.08.2022).

II. ОСВІТА ДОРΟΣЛИХ: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ, ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

5. **Акімова, О. В.** Застосування інноваційних технологій в освіті дорослих в сучасних умовах суспільного розвитку України / Ольга Вікторівна Акімова, Олена Ігорівна Шаманська // Наук. зап. [Центральноукр. держ. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кропивницький, 2022. – Вип. 204. – С. 12–16. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2022_204_3 (дата звернення: 27.09.2022).

6. **Аніщенко, О. В.** Визнання результатів неформального та інформального навчання дорослих: досвід і перспективи / Аніщенко Олена Валеріївна, Прийма Сергій Миколайович, Строкань Оксана Вікторівна // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – Вип. 2(16). – С. 9–19. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/105/68> (дата звернення: 01.08.2022).

7. **Аніщенко, О. В.** Концепція розвитку неформальної освіти дорослих в Україні / Олена Валеріївна Аніщенко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – Вип. 1(15). – С. 20–39. – Бібліогр.: 23 назви. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/89> (дата звернення: 01.08.2022).

8. **Аніщенко, О.** Неформальна освіта дорослих – освітній тренд ХХІ століття / Олена Аніщенко, Лариса Лук'янова, Сергій Прийма // Рідна шк. – 2017. – № 11–12. – С. 3–8. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2017_11-12_3 (дата звернення: 09.09.2022).

9. **Аніщенко, О. В.** Освіта дорослих у регіональних документах стратегічного планування: на шляху до сталого розвитку суспільства в Україні / Олена Валеріївна Аніщенко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2021. – Вип. 1. – С. 19–36. – Бібліогр.: 28 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2021_1_4 (дата звернення: 01.08.2022).

10. **Аніщенко, О. В.** Розвиток цифрових компетенцій педагогічного персоналу у сфері освіти дорослих – актуалітет педагогічної науки і практики / Олена Валеріївна Аніщенко // Сучас. інформ. технології та інновац. методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб. наук. пр. / Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. – Київ, 2020. – Вип. 55. – С. 206–214. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mitimpt_2020_55_24 (дата звернення: 01.08.2022).

11. **Бабушко, С. Р.** Гендерність у неформальній/інформальній освіті дорослих: європейські практики / Світлана Ростиславівна Бабушко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2021. – Вип. 2. – С. 10–20. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2021_2_3 (дата звернення: 01.08.2022).

12. **Белоліпцева, О. В.** Перспективи формування гендерної культури фахівців соціальної сфери у неформальній освіті дорослих / Белоліпцева Олена Василівна // Вісн. Луган. нац. ун-ту ім. Тараса Шевченка. Педагогічні науки. – 2021. – № 1(2). – С. 26–35. – Бібліогр.: 4 назви. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2021_1%282%29_5 (дата звернення: 01.08.2022).

13. **Белоліпцева, О. В.** Практичний досвід формування гендерної культури фахівців соціальної сфери в неформальній освіті дорослих / Белоліпцева Олена Василівна // Education and pedagogical sciences. – 2021. – № 1. – С. 81–88. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OsDon_2021_1_10 (дата звернення: 08.08.2022).

14. **Боярська-Хоменко, А.** Нормативно-правове забезпечення освіти дорослих у країнах Європейського Союзу / Анна Боярська-Хоменко // Неперерв. проф. освіта: теорія і практика. – 2018. – Вип. 3/4. – С. 105–110. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2018_3-4_19 (дата звернення: 21.09.2022).

15. **Василенко, О. В.** Моніторинг розвитку навчання та освіти дорослих у глобальному вимірі / Василенко Олена Вікторівна // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2021. – Вип. 2(20). – С. 20–30. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/176/161> (дата звернення: 01.08.2022).

16. **Вовк, М. П.** Технології навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти / Мирослава Петрівна Вовк, Сніжана Володимирівна Ходаківська // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – Вип. 2. – С. 39–48. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступний

в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2019_2_6 (дата звернення: 26.08.2022).

17. **Волков, С. В.** Реалізація системи безперервної освіти дорослих впродовж життя / С. В. Волков // Проблеми інж.-пед. освіти : зб. наук. пр. / Укр. інж.-пед. акад. – Харків, 2021. – № 70. – С. 102–112. – Бібліогр.: 22 назви. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pipo_2021_70_13 (дата звернення: 26.08.2022).

18. **Гальцева, Т. О.** Психологічні засади навчальної самоєфективності дорослих в умовах неперервної освіти : автореф. дис. ... д-ра психол. наук : [спец.] 19.00.07 «Педагогічна та вікова психологія» / Гальцева Тетяна Олексіївна ; наук. консультант Ю. М. Швалб ; Київ. нац. ун-т ім. Тараса Шевченка. – Київ, 2019. – 36 с. – Текст автореферату доступний в інтернеті: http://scc.univ.kiev.ua/upload/iblock/0a9/aref_Galceva%20Т.О.%20.pdf (дата звернення: 21.09.2022).

19. **Дараган, Т.** Освіта впродовж життя – ключовий генератор розвитку людства / Тетяна Дараган, Оксана Власюк, Наталія Тимошенко // Вища шк. – 2019. – № 11. – С. 38–49. – Бібліогр.: 15 назв.

20. **Дрижак, В. В.** Освіта дорослих у контексті концепції розвитку педагогічної освіти / В. В. Дрижак, С. М. Єрмак // Вісн. Нац. ун-ту «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2019. – Вип. 2. – С. 15–20. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2019_2_5 (дата звернення: 01.08.2022).

21. **Дрижак, В. В.** Освіта дорослих як одна з складових системи освіти / В. В. Дрижак, С. М. Єрмак // Вісн. Нац. ун-ту «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки. – 2021. – Вип. 12. – С. 29–32. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnuchkpn_2021_12_7 (дата звернення: 10.08.2022).

22. **Жадан, І. В.** Трансформування комунікативних практик громадянської та національної самоідентифікації: потенціал освіти дорослих / І. В. Жадан // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 400–407. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: https://lib.iitta.gov.ua/715216/1/Жадан_Методсеминар.pdf (дата звернення: 21.09.2022).

23. **Закревська, С.** Забезпечення якісного розвитку неформальної освіти дорослих / Світлана Закревська // Неперерв. проф. освіта: теорія і практика. – 2017. – Вип. 3/4. – С. 125–129. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2017_3-4_22 (дата звернення: 21.09.2022).

24. **Зінченко, С.** Особливості навчання дорослих у системі неперервної освіти / Світлана Зінченко, Тамара Котирло // Пед. інновації: ідеї, реалії, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т обдар. дитини НАПН України. – Київ, 2018. – Вип. 2 (21). – С. 40–45. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті

доступний в інтернеті: https://lib.iitta.gov.ua/718004/1/Котирло%20Т_Особливості%20навчання%20дорослих.pdf (дата звернення: 21.09.2022).

25. **Ізбаш, С. С.** Педагогічні умови онлайн-навчання дорослих у період пандемії COVID-19 в контексті андрагогічної підготовки майбутніх магістрів освіти / С. С. Ізбаш // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2020. – Вип. 77. – С. 102–106. – Бібліогр.: 13 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2020_77_25 (дата звернення: 27.09.2022).

26. **Іонова, О. М.** Антропософськи-орієнтований підхід до освіти дорослих / О. М. Іонова // Педагогіка і психологія. Вісн. НАПН України. – 2018. – № 4. – С. 12–19. – Бібліогр.: 9 назв.

27. **Концептуальні засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, українські реалії і перспективи** : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – 616 с. – Текст збірника доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

28. **Котирло, Т. В.** Проблеми освіти дорослих: теоретичні аспекти / Тамара Володимирівна Котирло // Освіта та розвиток обдар. особистості. – 2018. – № 4. – С. 11–13. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Otros_2018_4_4 (дата звернення: 21.09.2022).

29. **Кремень, В. Г.** Освіта дорослих у вимірах людиноцентризму (передмова) / В. Г. Кремень // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 9–11. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

30. **Кремень, В.** Педагогічна специфіка освіти дорослих : доп. на Всеукр. Форумі «Україна 30. Освіта і наука» (м. Київ, 1 черв. 2021 р.) / Василь Григорович Кремень // Вісн. НАПН України. – 2021. – Вип. 3(1). Текст доповіді доступний в інтернеті: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/156/199> (дата звернення: 21.09.2022).

31. **Кузьміч, Т. О.** Парк педагогічних технологій як альтернативна форма навчання дорослих / Т. О. Кузьміч, Н. А. Гмизіна // Упр. шк. – 2019. – № 28/30. – С. 24–29. – Бібліогр.: 10 назв.

32. **Лазорко, О.** Трансформація підходів до освіти дорослих у сучасних умовах: світові тренди та виклики / Ольга Лазорко // Психол. перспективи. – 2019. – Вип. 34. – С. 94–106. – Бібліогр.: 35 назв. – Текст

статті доступий в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Ppst_2019_34_10 (дата звернення: 21.09.2022).

33. **Лапаєнко, С. В.** Освіта дорослих у науковому дискурсі вчених НАПН України / Лапаєнко Світлана Володимирівна // Освіта: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2021. – Вип. 2(20). – С. 40–50. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступий в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/178/140> (дата звернення: 01.08.2022).

34. **Луговий, В. І.** Засади системної організації простору освіти дорослих / В. І. Луговий, Ж. В. Таланова // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 12–21 : іл. – Бібліогр.: 17 назв. – Текст статті доступий в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

35. **Лук'янова, Л. Б.** Освіта впродовж життя в умовах інформаційно-технологічного суспільства / Лук'янова Лариса Борисівна // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – Вип. 1(15). – С. 10–20. – Бібліогр.: 13 назв. – Текст статті доступий в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/87/51> (дата звернення: 01.08.2022).

36. **Лук'янова, Л.** Освіта дорослих: сучасні стратегії і практики в Україні та зарубіжжі : монографія / Лариса Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. – Київ : Юрка Любченка, 2020. – 340 с. – Бібліогр.: с. 297–339.

37. **Лук'янова, Л. Б.** Розвиток освіти дорослих: сучасні реалії, тенденції і перспективи / Л. Б. Лук'янова // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 21–31. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступий в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

38. **Мельниченко, О. В.** Андрагогічні принципи освіти дорослих та забезпечення якості неперервної педагогічної освіти / О. В. Мельниченко // Пед. освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : зб. наук. пр. / Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка, Ін-т пробл. виховання НАПН України. – Київ, 2020. – № 33. – С. 24–30. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступий в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2020_33_5 (дата звернення: 21.09.2022).

39. **Навчання дорослих** в умовах формальної і неформальної освіти: теорія і практика : монографія / М. П. Вовк та ін. ; Ін-т пед. освіти і освіти

дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – 498 с. – Текст монографії доступний в інтернеті: <https://lib.iitta.gov.ua/718883/1/Монографія.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

40. **Нелінійне світорозуміння освіти** дорослих: неформальна освіта в системі українського відкритого університету післядипломної освіти / М. О. Кириченко та ін. // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту ім. М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи. – 2020. – Вип. 77. – С. 113–117. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2020_77_27 (дата звернення: 10.08.2022).

41. **Ничкало, Н. Г.** Наукове забезпечення розвитку освіти дорослих в Україні : наук. доп. на заг. зборах НАПН України 20 листоп. 2020 р. / Ничкало Нелля Григорівна // Вісн. НАПН України. – 2020. – Вип. 2(2). – С. 1–14. – Бібліогр.: 26 назв. – Текст доповіді доступний в інтернеті: <https://visnyk.naps.gov.ua/index.php/journal/article/view/98/128>

(дата звернення: 01.08.2022).

42. **Ничкало, Н. Г.** Розвиток освіти дорослих на філософсько-педагогічних засадах андрагогіки / Н. Г. Ничкало // Освіта дорослих: світові тенденції, українські реалії та перспективи : монографія / за заг. ред. акад. Н. Г. Ничкало, акад. І. Ф. Прокопенка ; Ін-т пед. освіти та освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків : ФОП Бровін О. В., 2020. – С. 12–23. – Текст статті доступний в інтернеті: https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3883/3/Освіта%20дорослих_монографія.pdf (дата звернення: 22.09.2022).

43. **Огієнко, О. І.** Неформальна освіта дорослих в умовах глобалізації та інтеграції: виклики та можливості / О. І. Огієнко // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 80–86. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

44. **Орос, І.** Конкретизація категорій: «освіта дорослих», «неформальна освіта», «дорослість», «андрагогіка» / Ільдико Орос // Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології. – 2018. – № 8. – С. 181–191. – Бібліогр.: 19 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2018_8_19 (дата звернення: 10.08.2022).

45. **Орос, І.** Концептуальні підходи до освіти дорослих в Україні / Ільдико Орос // Освіт. простір України. – 2019. – Вип. 15. – С. 38–45. – Бібліогр.: 14 назв.

46. **Освіта дорослих** в Україні та світі : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (м. Одеса, 2 жовт. 2020 р.) : присвяченої 155-річчю Одес. нац. ун-ту імені І. І. Мечникова / за ред. Л. М. Голубенко, О. С. Цокур. – Одеса : ФОП Бондаренко М.О., 2020. – 242 с. – Текст матеріалів доступний

в інтернеті: http://onu.edu.ua/pub/bank/userfiles/files/rgf/ped/sbirnyk_materialiv_osvita_doroslyh.pdf (дата звернення: 10.09.2022).

47. **Освіта дорослих** у перспективі змін: інновації, технології, прогнози: кол. монографія / за ред. А. Василюк, А. Стоговського. – Ніжин, 2017. – 248 с. – Текст монографії доступний в інтернеті: https://lib.iitta.gov.ua/718885/1/Монографія_ПО_Перспективи%20змін%20.pdf (дата звернення: 10.09.2022).

48. **Освіта дорослих** : бібліографічний показчик / упоряд. Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України ; Укр. Асоціація освіти дорослих. – Київ : ТОВ «ДКС-Центр», 2016. – 144 с. – Текст показчика доступний в інтернеті: <https://lib.iitta.gov.ua/705654/1/показчик.pdf> (дата звернення: 10.08.2022).

49. **Освіта дорослих**: світові тенденції, українські реалії та перспективи : монографія / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України, Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [за заг. ред.: Н. Г. Ничкало, І. Ф. Прокопенка]. – Харків : Бровін О. В., 2020. – 546 с. – Текст монографії доступний в інтернеті: https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3883/3/Освіта%20дорослих_монографія.pdf (дата звернення: 10.09.2022).

50. **Попова, Л.** Цільове вивчення іноземних мов впродовж життя в умовах інформаційного суспільства / Лариса Попова // Молодь і ринок. – 2021. – № 4. – С. 137–141. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/229538/234925> (дата звернення: 21.09.2022).

51. **Пуховська, Л. П.** Європейські стратегії, підходи і моделі розвитку освіти дорослих / Пуховська Людмила Прокопівна // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2021. – Вип. 2(20). – С. 51–62 – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/179/141> (дата звернення: 01.08.2022).

52. **Рассказова, О. Л.** Неформальна освіта дорослих: виклики і суперечності / Рассказова Олена Львівна // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2017. – Вип. 1. – С. 64–73. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2017_1_9 (дата звернення: 01.08.2022).

53. **Рибалка, В. В.** Демократична парадигма в освіті дорослих і розвиток освітянського осередку громадянського суспільства / В. В. Рибалка // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 390–400. – Бібліогр.: 23 назви. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

54. **Савош, В.** Освіта дорослих у ранзі суб'єкт орієнтованого складника системи неперервної освіти / Валентин Савош // Пед. освіта: теорія і практика : зб. наук. пр. / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка, Ін-т педагогіки НАПН України. – Кам'янець-Подільський, 2018. – Вип. 24(1). – С. 248–254. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2018_24\(1\)_42](http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppo_2018_24(1)_42) (дата звернення: 11.08.2022).

55. **Самодумська, О.** Змістова складова сучасної неформальної освіти дорослих / Олена Самодумська // Зб. наук. пр. Уман. держ. пед. ун-ту ім. Павла Тичини / Уман. держ. пед. ун-т ім. Павла Тичини. – Умань : [Візаві], 2018. – Вип. 2. – С. 224–232. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://znp.udpu.edu.ua/article/view/149242> (дата звернення: 22.09.2022).

56. **Самодумська, О. Л.** Неформальна освіта дорослих: досвід країн європейського союзу / Самодумська Олена Львівна, Самойленко Оксана Анатоліївна // Вісн. Глухів. нац. пед. ун-ту ім. Олександра Довженка. Серія: Педагогічні науки. – 2019. – Вип. 1. – С. 202–213. – Бібліогр.: 18 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vgnpu_2019_1_27 (дата звернення: 11.08.2022).

57. **Самойленко, О. А.** Освіта дорослих в умовах пандемії COVID-19 / О. А. Самойленко, О. А. Дубасенюк // Освіт. аналітика України. – 2021. – Вип. 4. – С. 105–115. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/educanalukr_2021_4_9 (дата звернення: 11.08.2022).

58. **Сахно, О.** Можливості використання дистанційного навчання у професійній освіті дорослих / О. Сахно // Післядиплом. освіта в Україні. – 2016. – № 2. – С. 51–54. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/pislya_dyplom_osvin_a/2_2016/САХНО.pdf (дата звернення: 22.09.2022).

59. **Сисоєва, С. О.** Інтерактивне навчання дорослих: теоретико-методичний аспект / С. О. Сисоєва // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 52–59. – Бібліогр.: 4 назви. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

60. **Сучасні технології освіти дорослих** : посібник / авт. кол.: Л. Б. Лук'янова та ін. ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 182 с. – Текст посібника доступний в інтернеті: http://ipood.com.ua/data/NDR/Andragogika/2013_posibnyk_collective.pdf (дата звернення: 21.09.2022).

61. **Тенденції розвитку освіти дорослих в Україні та зарубіжжі:** матеріали тез доп. Звіт. наук.-практ. конф. Ін-ту пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України за 2019 рік (25–26 берез. 2020 р.) / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ :

«ДКС-Центр», 2020. – 138 с. – Текст матеріалів доступний в інтернеті: <http://lib.pnu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/11852/1/Султанова%20ОЛ%20Цюняк%20О.тези.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

62. **Теорія і практика** навчання дорослих в умовах формальної і неформальної освіти : монографія / [Мирослава Петрівна Вовк та ін.] ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. – Київ : Талком, 2020. – 367 с.

63. **Терещенко, А. О.** Освіта дорослих і розвиток організаційної культури майбутнього вчителя початкових класів / А. О. Терещенко // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 145–150. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

64. **Технології навчання дорослих** в умовах формальної і неформальної освіти : практ. посіб. / М. П. Вовк та ін. ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – 348 с. – Текст посібника доступний в інтернеті: <https://lib.iitta.gov.ua/718746/6/Посібник%20ТЕХНОЛОГІЇ%20%20ПЛАНОВИЙ.pdf> (дата звернення: 22.09.2022).

65. **Технології освіти дорослих** : навч.-метод. посіб. / [Н. Г. Ничкало та ін.] ; за заг. ред. О. М. Пехоти ; Миколаїв. міськрада. – Миколаїв : Іліон, 2021. – 395 с.

66. **Тимошенко, Н.** Освіта упродовж життя – головна тенденція розвитку сучасної освіти / Н. Тимошенко, О. Власюк, Т. Дараган // Вища шк. – 2018. – № 7/8. – С. 28–35.

67. **Тікевич, С. В.** Освіта впродовж життя – необхідна складова життєвого успіху людини [Електронний ресурс] / Світлана Вікторівна Тікевич // На урок : освіт. проект. – Текст. дані. – [Україна], 2020. – Режим доступу: <https://naurok.com.ua/osvita-vprodovzh-zhittya-neobhidna-skladova-zhitt-vogo-uspihu-lyudini-151305.html> (дата звернення: 21.09.2022). – Назва з екрана.

68. **Товканець, О.** Управлінські компетенції у професійній діяльності менеджерів з освіти дорослих в європейському освітньому просторі / Оксана Товканець // Молодь і ринок. – 2021. – № 11/12. – С. 56–61. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/252829/250120> (дата звернення: 21.09.2022).

69. **Тубальцева, Н. П.** Сучасний стан та чинники розвитку освіти дорослих / Н. П. Тубальцева, С. А. Тубальцева, А. М. Тубальцев // Вісн. ХНАУ. Серія: Економічні науки : зб. наук. пр. / Харків. нац. аграр. ун-т ім. В. В. Докучаєва. – Харків, 2019. – № 1. – С. 213–223. – Бібліогр.: 3 назви. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vkhнау_ekon_2019_1_22 (дата звернення: 21.09.2022).

70. **Філіпчук, Н. О.** Музейна педагогіка: потенціал для професійного розвитку дорослих / Н. О. Філіпчук // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 120–125. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 21.09.2022).

71. **Фрига, І. О.** Неформальна освіта дорослих в Україні / І. О. Фрига // Вісн. Запоріз. нац. ун-ту. Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Запоріз. нац. ун-т. – Запоріжжя, 2017. – № 2. – С. 77–83. – Бібліогр.: 11 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vznu_ped_2017_2_15 (дата звернення: 11.08.2022).

72. **Хамська, Н.** Освіта дорослих в німецькомовних країнах та перспективні напрями її розвитку в Україні / Неліна Хамська, Дмитро Матіюк // Пед. дискурс : зб. наук. пр. / Ін-т педагогіки НАПН України, Хмельниц. гуманітар.-пед. акад. – Хмельницький, 2018. – Вип. 25. – С. 79–84. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/0peddysk_2018_25_12 (дата звернення: 11.08.2022).

73. **Шарошкіна, Н.** Читання як основа освіти дорослих в умовах бібліотек / Наталія Шарошкіна, Надія Білик // Імідж сучас. педагога. – 2019. – № 6. – С. 5–9. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/isp_2019_6_3 (дата звернення: 21.08.2022).

74. **Шевчук, Г.** Освіта дорослих в Україні: основні засади та перспективи / Ганна Шевчук // Акт. питання гуманітар. наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчених. – Дрогобич, 2022. – Вип. 49(2). – С. 249–253. – Бібліогр.: 6 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2022_49%282%29_41 (дата звернення: 09.09.2022).

75. **Pron, N.** Development of adult education in the context of Ukraine's integration into the European and world educational spaces = Розвиток освіти дорослих в умовах інтеграції України до європейського та світового освітнього простору (англійською мовою) / Natalia Pron, Uliana Nazarovets // Освіт. аналітика України. – 2021. – Вип. 1(12). – С. 104–116. – Бібліогр.: 27 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: https://science.iea.gov.ua/wp-content/uploads/2021/05/8_Pron_Nazarovets_112_2021_104_116.pdf (дата звернення: 21.09.2022).

76. **Sura, N. A.** Adult education in foreign languages: interactive settings, models, practice = Іншомовна освіта дорослих: інтерактивне середовище, моделі, практика / Nataliya Anatoliivna Sura // Education and Pedagogical Sciences = Освіта та педагогічна наука. – 2020. – № 3(175). – С. 52–63. – Бібліогр.: 25 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7667/8.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 22.09.2022).

ІСТОРИКО–ПРАВОВІ АСПЕКТИ СТАНОВЛЕННЯ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

77. **Боярська-Хоменко, А.** Освіта дорослих в Україні у ХІХ – на початку ХХ століття / Анна Боярська-Хоменко // Пед. часоп. Волині. – 2019. – № 3. – С. 14–20. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pchv_2019_3_6 (дата звернення: 09.09.2022).

78. **Боярська-Хоменко, А. В.** Освіта дорослих у країнах Центральної та Східної Європи у першій половині ХХ століття / А. В. Боярська-Хоменко // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2019. – Вип. 46. – С. 22–36. – Бібліогр.: 26 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2019_46_4 (дата звернення: 09.09.2022).

79. **Боярська-Хоменко, А. В.** Професійна освіта дорослих у країнах Центральної та Східної Європи у 50-х – 70-х роках ХХ століття / А. В. Боярська-Хоменко, Л. М. Калашнікова // Педагогіка та психологія : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2019. – Вип. 62. – С. 39–47. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ped_2019_62_7 (дата звернення: 09.09.2022).

80. **Боярська-Хоменко, А. В.** Теорія і практика професійної освіти дорослих у країнах Центральної та Східної Європи у 1919–1945 рр / А. В. Боярська-Хоменко // Теорія та методика навчання та виховання : зб. наук. пр. / Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди. – Харків, 2020. – Вип. 48. – С. 9–21. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znpkhnpu_ttmniv_2020_48_3 (дата звернення: 26.09.2022).

81. **Гіптерс, З. В.** Економічна освіта дітей і дорослих у виставковій діяльності на західноукраїнських землях (ХІХ – перша половина ХХ століття) / Зінаїда Василівна Гіптерс // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Серія: Педагогіка. Соціальна робота : зб. наук. пр. / Ужгород. нац. ун-т. – Ужгород, 2019. – Вип. 2. – С. 36–40. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2019_2_8 (дата звернення: 26.09.2022).

82. **Годлевська, К.** Розвиток освіти дорослих Угорщини (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) / Катерина Годлевська // Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології. – 2019. – № 9. – С. 12–22. – Бібліогр.: 20 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2019_9_4 (дата звернення: 22.09.2022).

83. **Гриценко, А.** Заклади початкової освіти дорослого населення на Сумщині наприкінці ХІХ – початку ХХ століття / Андрій Гриценко, Олександр Курок, Олена Чумаченко // Проблеми гуманітар. наук. Серія:

Історія : зб. наук. пр. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка. – Дрогобич, 2022. – Вип. 9. – С. 94–109. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pgn_ist_2022_9_8 (дата звернення: 26.09.2022).

84. **Жижко, О. А.** Історичні передумови становлення освіти дорослих у Мексиці (XVII–XIX ст.) / О. А. Жижко, Л. Г. Флорес-Гарсія, В. К. Мурійо-Гайегос // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 566–571. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 22.09.2022).

85. **Махиня, Н.** Сучасний стан законодавчого супроводу освіти дорослих в Україні / Наталія Махиня // Наук. вісн. Миколаїв. нац. ун-ту імені В. О. Сухомлинського. Педагогічні науки. – 2018. – № 1. – С. 187–193. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmdup_2018_1_37 (дата звернення: 26.09.2022).

86. **Орос, І. І.** Освіта дорослих (друга половина 40-х років – 70-ті роки ХХ ст.) / І. І. Орос // Наук. вісн. Нац. ун-ту біоресурсів і природокористування України. Серія: Педагогіка, психологія, філософія : зб. наук. пр. / Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – Київ, 2018. – Вип. 291. – С. 223–230. – Бібліогр.: 17 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnau_ped_2018_291_41 (дата звернення: 09.09.2022).

87. **Пастушок, О. І.** Розвиток системи освіти дорослих у Польщі (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Пастушок Ольга Іванівна ; наук. консультант Волярська Олена Станіславівна ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих НАПН України. – Київ, 2018. – 290 с. – Текст дисертації доступний в інтернеті: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2018/Diser_PASTUSHOK_pas.pdf (дата звернення: 26.09.2022).

88. **Самойленко, О. А.** Тенденції розвитку освіти дорослих у Словаччині (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : автореф. дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Самойленко Оксана Анатоліївна ; наук. консультант Дубасенюк Олександра Антонівна ; Житомир. держ. ун-т ім. Івана Франка – Житомир, 2019. – 42 с. – Текст автореферату доступний в інтернеті: http://eprints.zu.edu.ua/30167/1/avt_Samojlenko.pdf (дата звернення: 09.09.2022).

89. **Теренко, О. О.** Тенденції розвитку освіти дорослих у США і Канаді (друга половина ХХ – початок ХХІ століття) : дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Теренко Олена Олексіївна ; наук. консультант Огієнко Олена Іванівна ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. –

Київ, 2020. – 591 с. – Текст дисертації доступний в інтернеті: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2020/TERENKO_diser_pas.pdf (дата звернення: 22.09.2022).

90. **Тимчук, Л. І.** Роль освіти дорослих у подоланні неписьменності населення: досвід 20–30-х років ХХ століття / Л. І. Тимчук // Зб. наук. пр. Кам'янець-Поділ. нац. ун-ту ім. Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна / Кам'янець-Поділ. нац. ун-т ім. Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський, 2019. – Вип. 32. – С. 170–182. – Бібліогр.: 12 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppk_sp_2019_32_17 (дата звернення: 26.09.2022).

91. **Фрига, І. О.** Історико-правові аспекти встановлення радянської освіти дорослих / І. О. Фрига // Інновац. педагогіка. – 2019. – Вип. 10, т. 2. – С. 26–29. – Бібліогр.: 21 назва. – Текст статті доступний в інтернеті: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/10/part_2/10-2_2019.pdf (дата звернення: 22.09.2022).

92. **Хорошилова, Н. В.** Теорія і практика іншомовного навчання дорослих у Німеччині (кінець ХХ – початок ХХІ ст.) : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 «Загальна педагогіка та історія педагогіки» / Хорошилова Наталія Володимирівна ; наук. кер. Гаманюк Віта Анатоліївна ; Криворіз. держ. пед. ун-т. – Кривий Ріг, 2021. – 257 с. – Текст дисертації доступний в інтернеті: <https://kdpu.edu.ua/nauka/spetsializovana-vchena-rada/povidomlennia-pro-zakhyst/15162-khoroshylova-nataliia-volodymyrivna.html> (дата звернення: 23.09.2022).

93. **Шаманська, О. І.** Особливості освіти дорослих у Великій Британії: історичний аспект / Олена Ігорівна Шаманська // Наук. зап. [Центральноукр. держ. пед. ун-ту ім. Володимира Винниченка]. Серія: Педагогічні науки : зб. наук. пр. / Центральноукр. держ. пед. ун-т ім. Володимира Винниченка. – Кропивницький, 2022. – Вип. 200. – С. 162–166. – Бібліогр.: 13 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2022_200_38 (дата звернення: 22.09.2022).

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ

94. **Боярська-Хоменко, А. В.** Освіта дорослих в країнах Центральної та Східної Європи: ретроспективний аналіз : монографія / А. В. Боярська-Хоменко ; Харків. нац. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – Харків, 2019. – 376 с. – Текст монографії доступний в інтернеті: https://dSPACE.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/3754/1/Boiarska-Khomenko_monogr.pdf (дата звернення: 22.09.2022).

95. **Боярська-Хоменко, А. В.** Розвиток питань освіти дорослих у педагогічній думці Австрії / А. В. Боярська-Хоменко // Зб. наук. пр. [Херсон. держ. ун-ту]. Педагогічні науки / Херсон. держ. ун-т. – Херсон, 2019. – Вип. 86. – С. 18–21. – Бібліогр.: 20 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppn_2019_86_4 (дата звернення: 22.09.2022).

96. **Бусько, М.** Організація системи освіти дорослих у Канаді на національному рівні / Марія Бусько // Акт. питання гуманітар. наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчених. – Дрогобич, 2020. – Вип. 33(1). – С. 268–272. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_33\(1\)_41](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_33(1)_41) (дата звернення: 22.09.2022).

97. **Васильєва, М. П.** Підготовка викладачів іноземних мов до професійної діяльності в сфері освіти дорослих в Варшавському університеті Республіки Польща / Марина Петрівна Васильєва // Соц.-гуманітар. вісн. – 2020. – Вип. 35. – С. 55–57. – Бібліогр.: 2 назви. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/sochumj_2020_35_28 (дата звернення: 22.09.2022).

98. **Годлевська, К. В.** Функціонування регіональних центрів освіти дорослих в Угорщині. / К. В. Годлевська // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 522–527 : іл. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 22.09.2022).

99. **Гуляєва, М.** Німецька модель професійної освіти й освіти дорослих в рамках міжнародного співробітництва / Марія Гуляєва // Акт. питання гуманітар. наук : міжвуз. зб. наук. пр. молодих вчених Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка / Дрогоб. держ. пед. ун-т ім. Івана Франка, Рада молодих вчених. – Дрогобич, 2020. – Вип. 31(3). – С. 121–126. – Бібліогр.: 17 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_31\(3\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/apgnd_2020_31(3)_21) (дата звернення: 22.09.2022).

100. **Дернова, М. Г.** Андрагогічна модель професійної підготовки фахівців у закладах вищої освіти країн Європейського Союзу : дис. ... д-ра пед. наук : [спец.] 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Дернова Майя Григорівна ; наук. консультант Лук'янова Лариса Борисівна ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2021. – 636 с. – Текст дисертації доступний в інтернеті: http://ipood.com.ua/data/avtoreferaty_i_dysertatsii/2021/DERNOVA_diser_pass.pdf (дата звернення: 22.09.2022).

101. **Дернова, М. Г.** Андрагогічні засади вищої професійної освіти у країнах Євросоюзу : монографія / Майя Григорівна Дернова ; [наук. ред. Л. Б. Лук'янова] ; Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського. – Кременчук : Щербатих О. В., 2019. – 500 с.

102. **Дубасенюк, О.** Підготовка спеціалістів у галузі освіти дорослих: досвід Словацької Республіки / Олександра Дубасенюк, Оксана Самойленко // Освіт. простір України. – 2019. – Вип. 16. – С. 7–14. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/opu_2019_16_3 (дата звернення: 22.09.2022).

103. **Котун, К. В.** Наукові підходи в освіті дорослих Фінляндії / Котун Кирил Васильович // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2020. – Вип. 1(17). – С. 131–140. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/139/101> (дата звернення: 01.08.2022).

104. **Криstopчук, Т.** Освіта дорослих у контексті сучасної неперервної освіти в Італійській Республіці: навчання та виховання / Криstopчук Тетяна // Інноватика у вихованні : зб. наук. пр. / Рівнен. держ. гуманітар. ун-т. – Рівне, 2021. – Вип. 13(2). – С. 53–62. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2021_13\(2\)_7](http://nbuv.gov.ua/UJRN/inuv_2021_13(2)_7) (дата звернення: 01.08.2022).

105. **Литовченко, І.** Сутність корпоративної освіти як складової освіти дорослих США / Ірина Литовченко, Юліана Лавриш, Валентина Лук'яненко // Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології. – 2021. – № 1. – С. 330–341. – Бібліогр.: 48 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2021_1_33 (дата звернення: 22.09.2022).

106. **Лук'янова, Л. Б.** Андрагогічні засади професійної підготовки дорослих у технічних університетах Італійської Республіки / Л. Б. Лук'янова, М. Г. Дернова, О. В. Поддубей // Virtus : scientific journal. – 2020. – Iss. 49. – С. 181–185. – Бібліогр.: 5 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://conference-ukraine.com.ua/ua/archivej> (дата звернення: 22.09.2022).

107. **Марусинець, М. М.** Функціонування центрів освіти дорослих у Республіці Австрія / М. М. Марусинець // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 527–532. – Бібліогр.: 6 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 22.09.2022).

108. **Мелешко, І. В.** Неформальна освіта дорослих як фактор соціокультурної модернізації українського суспільства: досвід Фінляндії / І. В. Мелешко // Наук. часоп. Нац. пед. ун-ту імені М. П. Драгоманова. Серія 5, Педагогічні науки: реалії та перспективи : зб. наук. пр. / Нац. пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. – Київ, 2018. – Вип. 61. – С. 178–181. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nchnpu_5_2018_61_46 (дата звернення: 01.08.2022).

109. **Огієнко, О.** Організаційно-змістові аспекти функціонування системи освіти у Канаді / Огієнко Олена Іванівна // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2018. – Вип. 1(14). – С. 154–162. – Бібліогр.: 9 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/54/33> (дата звернення: 01.08.2022).

110. **Огієнко, О. І.** Суспільно-державне управління в системі освіти дорослих: досвід Швеції, Данії, Норвегії та Фінляндії / Олена Іванівна Огієнко // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих ім. Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – Вип. 2. – С. 155–166. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/OD_2019_2_20 (дата звернення: 27.09.2022).

111. **Орос, І. І.** Організація освіти дорослих у Франції та Бельгії / І. І. Орос // Наук. зап. каф. педагогіки : [зб. наук. пр.] / М-во освіти і науки, молоді та спорту України, Харків. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна, Харків. гуманітар.-пед. акад. – Харків, 2019. – Вип. 44. – С. 224–236. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <https://periodicals.karazin.ua/pedagogy/article/view/12506> (дата звернення: 22.09.2022).

112. **Орос, І. І.** Освіта дорослих у Великій Британії: теоретичні і методичні засади : монографія / Орос Ільдико Імрїївна ; за наук. ред. А. І. Кузьмінського. – Черкаси : [Чабаненко Ю. А.], 2019. – 389 с.

113. **Пехота, О.** Технологія самоорганізації: застосування досвіду університетів третього віку Великобританії / О. Пехота // Пед. науки: теорія, історія, інновац. технології. – 2021. – № 5. – С. 24–33. – Бібліогр.: 4 назви. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pednauk_2021_5_5 (дата звернення: 22.09.2022).

114. **Поддубей, О. В.** Професійна підготовка дорослих у технічних університетах Італійської Республіки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : [спец.] 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Поддубей Олена Вікторівна ; наук. кер. Дернова Майя Григорівна ; Кременчуц. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського. – Кременчук, 2021. – 21 с. – Текст автореферату доступний в інтернеті: [file:///C:/Users/Admin/Downloads/0421U103420%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Admin/Downloads/0421U103420%20(1).pdf) (дата звернення: 01.08.2022).

115. **Постригач, Н. О.** Провайдери освіти дорослих у Грецькій Республіці / Н. О. Постригач // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 558–566. – Бібліогр.: 8 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 22.09.2022).

116. **Постригач, Н. О.** Система освіти дорослих у Турецькій республіці / Постригач Надія Олегівна // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2020. – Вип. 2(18). – С. 160–170. – Бібліогр.: 7 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/156/117> (дата звернення: 01.08.2022).

117. **Савельєв, В. Л.** Освіта дорослих як стратегія «дорослішання» демократії: досвід Німеччини / В. Л. Савельєв, О. Д. Яценко // Освіт. дискурс. – 2020. – Вип. 24. – С. 43–55. – Бібліогр.: 18 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eddcsp_2020_24_5 (дата звернення: 01.08.2022).

118. **Самойленко, О. А.** Неформальна освіта дорослих у Польщі / О. А. Самойленко // Укр. полоністика. – 2018. – Вип. 15. – С. 185–193. – Бібліогр.: 13 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Up_2018_15_22 (дата звернення: 01.08.2022).

119. **Ситник, О.** Професійна підготовка вчителя до роботи в системі освіти дорослих в Ірландії / Ольга Ситник // Неперерв. проф. освіта: теорія і практика. – 2018. – Вип. 1/2. – С. 93–98. – Бібліогр.: 10 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2018_1-2_15 (дата звернення: 22.09.2022).

120. **Теренко, О.** Організаційно-змістові аспекти діяльності провайдерів освіти дорослих у США і Канаді / Олена Теренко // Неперерв. проф. освіта: теорія і практика. – 2018. – Вип. 3/4. – С. 111–115. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://npo.kubg.edu.ua/article/view/181979/181873> (дата звернення: 22.09.2022).

121. **Теренко, О. О.** Організаційно-педагогічні засади освіти дорослих у США і Канаді / О. О. Теренко // Педагогіка і психологія. Вісн. НАПН України. – 2018. – № 4. – С. 20–26. – Бібліогр.: 11 назв.

122. **Теренко, О.** Особливості підготовки андрагогічного персоналу для системи освіти дорослих США і Канади / О. Теренко // Вісн. Нац. авіац. ун-ту. Педагогіка. Психологія : зб. наук. пр. / Нац. авіац. ун-т. – Київ : НАУ, 2018. – Вип. 2 (13). – С. 100–103. – Бібліогр.: 16 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <https://docplayer.net/205243231-Udk377-378-374-7-o-terenko-osoblivosti-pidgotovki-andragogichnogo-personalu-dlya-sistemi-osviti-doroslih-u-ssha-i-kanadi.html> (дата звернення: 22.09.2022).

123. **Теренко, О.** Парадигми освіти дорослих у США і Канаді / Олена Теренко // Неперерв. проф. освіта: теорія і практика. – 2019. – Вип. 3. – С. 71–75. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/NPO_2019_3_12 (дата звернення: 22.09.2022).

124. **Теренко, О.** Роль міжнародних і національних організацій у формуванні стратегії розвитку освіти дорослих у країнах Північної Америки / Олена Теренко // Естетика і етика пед. дії. – 2019. – Вип. 19. – С. 20–28. – Бібліогр.: 15 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/eepd_2019_19_4 (дата звернення: 22.09.2022).

125. **Теренко, О. О.** Філософсько-педагогічні аспекти розвитку освіти дорослих у США і Канаді / О. О. Теренко // Концепт. засади розвитку освіти дорослих: світовий досвід, укр. реалії і перспективи : зб. наук. ст. / за ред.: В. Г. Кременя, Н. Г. Ничкало ; уклад.: О. В. Аніщенко, Л. Б. Лук'янова ; Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України, Ін-т проф.-техн. освіти НАПН України. – Київ : Знання України, 2018. – С. 572–578. – Бібліогр.: 24 назви. – Текст статті доступний в інтернеті:

<http://eprints.zu.edu.ua/27789/1/Збірник%20семинару.pdf> (дата звернення: 22.09.2022).

126. **Троцко, А.** Тенденції та перспективи розвитку освіти дорослих в Німеччині / А. Троцко, А. Боярська-Хоменко // Освітологія. – 2018. – № 7. – С. 84–89. – Текст статті доступний в інтернеті: <https://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/1885/1/Тенденції%20та%20перспективи%20розвитку%20освіти%20дорослих%20в%20Німеччині.pdf> (дата звернення: 22.09.2022).

127. **Фельцан, І.** Іншомовна освіта дорослих у Швеції / І. Фельцан // Молодь і ринок. – 2019. – № 4. – С. 119–124. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Mir_2019_4_24 (дата звернення: 01.08.2022).

128. **Фельцан, І. М.** Історія становлення теорії освіти дорослих у Європі / Фельцан Інна Михайлівна // Наук. вісн. Ужгород. ун-ту. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». – 2017. – Вип. 1(40). – С. 299–301. – Бібліогр.: 17 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/15302/1/ІСТОРИЯ%20СТАНОВЛЕННЯ%20ТЕОРІЇ%20ОСВІТИ%20ДОРΟΣЛИХ%20У%20ЄВРОПІ.pdf> (дата звернення: 09.09.2022).

129. **Чаграк, Н.** Організація освіти старших дорослих у Сполучених Штатах Америки / Наталія Чаграк // Рідна шк. – 2020. – № 1. – С. 62–69. – Бібліогр.: 27 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: http://nbuv.gov.ua/UJRN/rsh_2020_1_13 (дата звернення: 22.09.2022).

130. **Gryshko, V.** Activities of universities of the third age in the Republic of Poland = Діяльність університетів третього віку в Республіці Польща / Viktoriya Gryshko // Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи : зб. наук. пр. / Ін-т пед. освіти і освіти дорослих імені Івана Зязюна НАПН України. – Київ, 2019. – Вип. 1(15). – С. 146–155. – Бібліогр.: 14 назв. – Текст статті доступний в інтернеті: <http://adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/101/64> (дата звернення: 26.09.2022).

Упорядник Литовченко О. В.,
головний бібліограф відділу зберігання
фонду та обслуговування користувачів
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського